

FI lausuntopyyntö VaVa syksy 2017

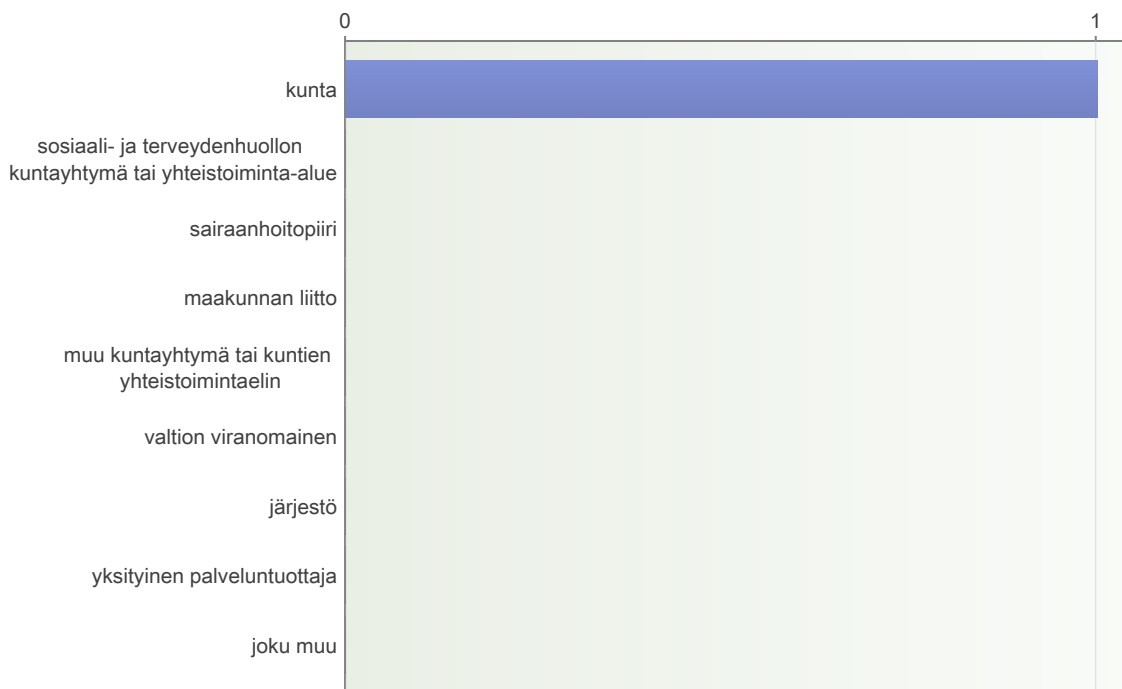
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot, sähköposti ja puhelinnumero	Lausunnon käsittelypäivämäärä toimitilimessä	Toimielimen nimi
Kaustisen kunta	Arto Alpia	arto.alpia@kaustinen.fi puh.0400569401	4.12.2017	Kunnanhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1



3. 1. Voidaanko ehdotetulla valinnanvapauslailla osaltaan kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta?

Vastaajien määrä: 1



4. Vapaamuotoiset huomiot.

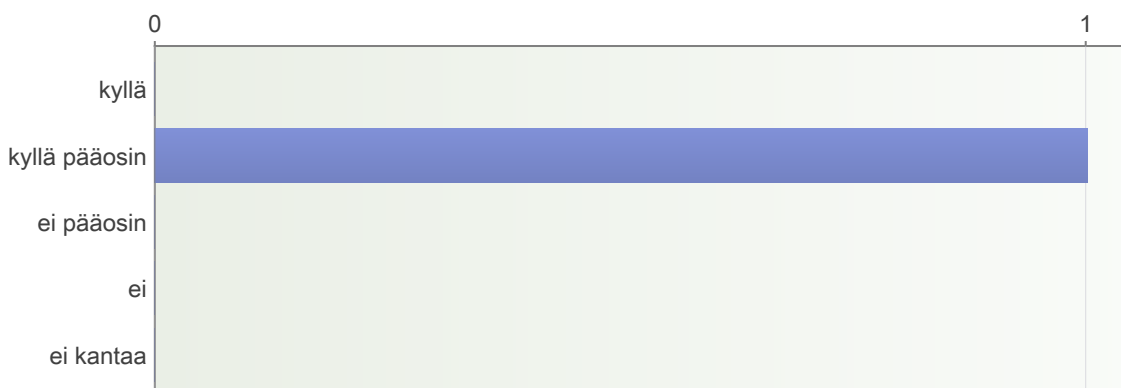
Vastaajien määrä: 1

- Väestöryhmien väliset terveys- ja hyvinvointierot ovat kasvaneet ja myös sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa on eroja palveluiden laadussa sekä hoitoon pääsyssä eri alueiden ja nykyisten sote-organisaatioiden välillä. Esim. työterveyspalvelujen eriytyminen muista sotepalveluista on kasvattanut väestön terveys- ja hyvinvointieroja.

Valinnanvapausmalli vaikeuttaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän integraatiota ja ehyiden palveluketjujen muodostamista. Lisäksi Suomen eri maakuntien välillä ja maakuntien sisälläkin maantieteellisesti eri alueilla sote-palveluiden kysyntä ja tarjonta poikkeavat toisistaan ja välttämättä valinnanvapausmalli ei takaa koko Suomessa samantasoista palvelutarjontaa, jolloin tavoite terveys- ja hyvinvointierojen kaventamisesta ja yhdenvertaisesta palveluiden saatavuudesta saattaa jäädä toteutumatta. Paljon palveluita käyttävä heikommassa asemassa oleva väestönosa ei todennäköisesti osaa hyödyntää valinnanvapausmallin myötä syntyvän monituottajamallin eri palvelutuottajia ja mallin mahdollisuuksia, jolloin mahdollisesti hyvinvointierot voivat jopa kasvaa.

5. 2. Edistääkö valinnanvapauslakiluonnos tarkoituksenmukaisella tavalla asiakkaan vaikutusmahdollisuuksia omiin palveluihin?

Vastaajien määrä: 1



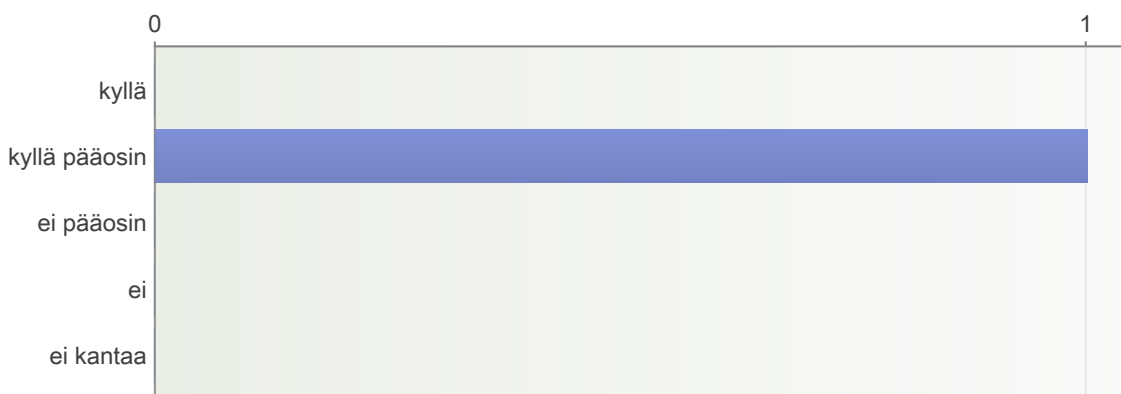
6. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Markkinatilanne synnyttää eri alueille erilaisen palvelukirjon. Sellaisten asiakkaiden, jotka pystyvät parhaiten vaihtoehtoja hyödyntämään, vaikutusmahdollisuudet paranevat.

7. 3. Antaako lakiluonnos asiakkaalle riittävät mahdollisuudet hakeutua asiakkaan omaan tilanteeseen sopivaan palveluun?

Vastaajien määrä: 1



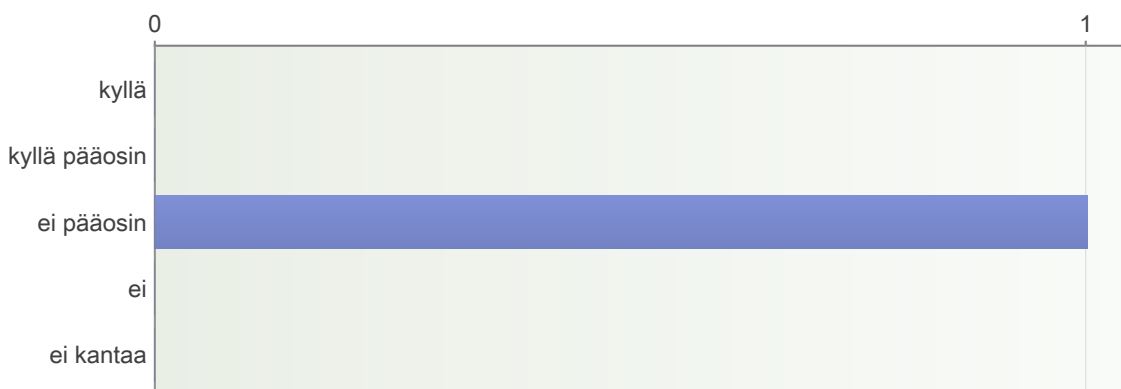
8. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ks. edellinen vastaus

9. 4. Jos asiakkaalla on laaja-alaisia palveluntarpeita, toteutuuko lakiluonnoksen perusteella asiakkaan mahdollisuus saada tarpeen mukaisella tavalla yhteen sovitettuja palveluja?

Vastaajien määrä: 1



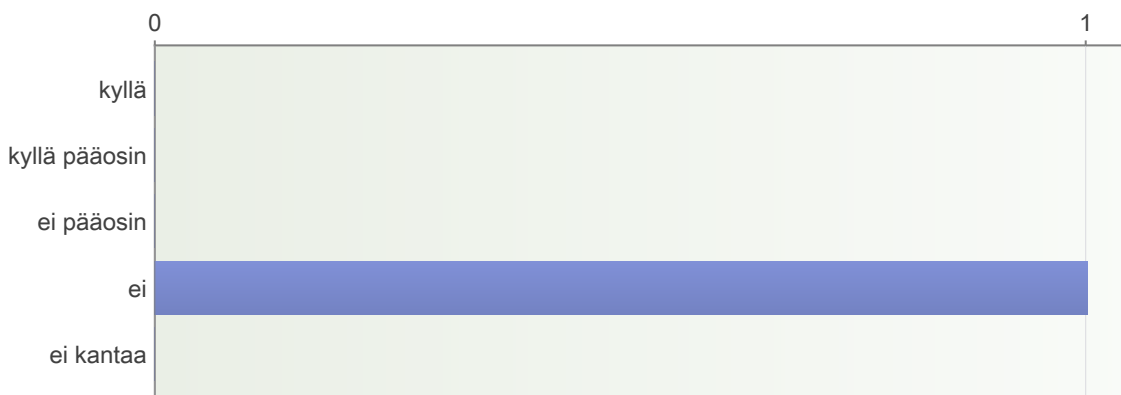
10. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapausmallin tuoma monituottajamalli vaarantaa sujuvat hoitoketjut. Palvelun järjestäjä on asiassa paljon vartijana. Päävastuu palveluista on maakunnan liikelaitoksella. Kyetääkö järjestäjä resursoimaan niin, että se aina pystyy ohjaamaan palvelujen tuottajia niin, että laaja-alaisesti palveluja tarvitsevien palveluja voidaan järkevästi yhteensovittaa?

11. 5. Turvaako lakiluonnos palvelujen horisontaalisen ja vertikaalisen integraation?

Vastaajien määrä: 1



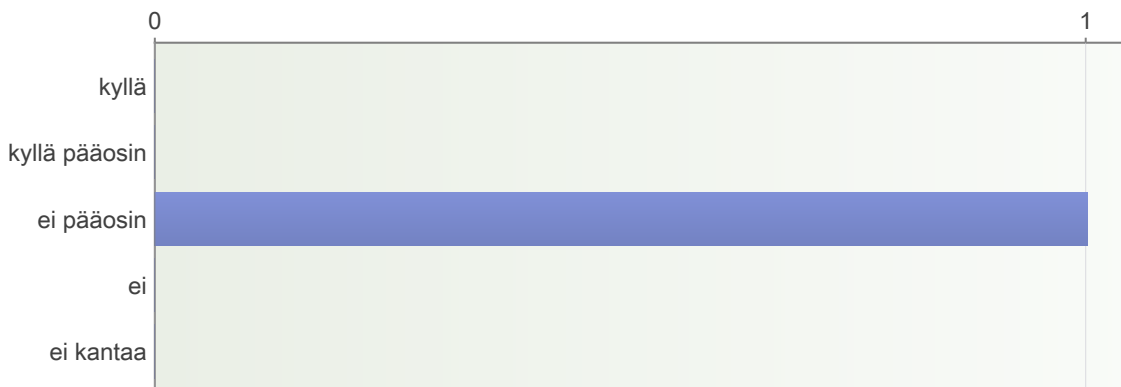
12. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Laaja valinnanvapaus ja monituottajamalli tekevät palvelujen integraation erittäin haasteelliseksi.

13. 6. Antaako esitys maakunnille riittävät edellytykset järjestämisvastuun toteuttamiseen?

Vastaajien määrä: 1



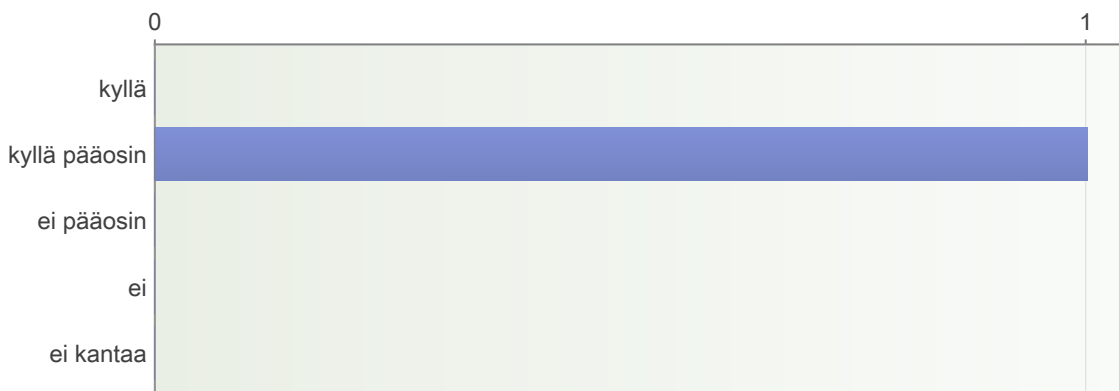
14. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Monituottajamallin hallinta ja valvonta sekä palvelutuottajien veloitteiden toteutumisen seuranta vaativat maakunnalta palvelujen järjestäjänä vahvaa osaamista ja myös taloudellista resurssointia. Pystytäänkö tämä toteuttamaan kaikissa maakunnissa tasapuolisesti? Riittääkö raamibudjetti turvaamaan lakisääteiset palvelut yhdenvertaisesti, jos esim. erikoissairaanhoidossa käyttöön otettava asiakasseteli johtaa päällekkäisiin rakenteisiin ja kustannusten kasvuun?

15. 7. Edistääkö lakiluonnos toimintatapojen muutosta ja uusien palveluinnovaatioiden käyttöönottoa?

Vastaajien määrä: 1



16. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Uusia toimintatapoja ja palveluinnovaatiota voi syntyä asiakasnäkökulmastakin esim. henkilökohtaisen budjetin kautta. Palveluntuottajan näkökulmasta avainasia on järjestelmän kannustavuus uusiin innovaatioihin. Toki toimintatapoja voi kehittää aina ilman valinnanvapauslakiakin.

17. 8. Antaako valinnanvapauslakiluonnos yhdessä muun maakunta- ja sote-uudistuksen kanssa riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite?

Ei vastauksia.

18. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauteen liittyvä monituottajamalli edellyttää vahvaa järjestäjän resurssointia ja tulee lisäämään hallinnollisia kustannuksia.

Erikoissairaanhoidon asiakasseteli saattaa johtaa päällekkäisiin rakenteisiin. Kiireettömän hoidon ja päivystyksellisen toiminnan synergiaa menetetään.

Mahdollisuus työterveyshuoltoon ja normaaliksi asiakkaaksi listautuminen saattaa aiheuttaa päällekkäisiä rakenteita ja kustannuksia.

Suun terveydenhuollossa käytetään paljon yksityisiä palveluja. Osa niistä siirtyy julkiselle puolelle. Asiakasmaksujen määräytyminen on isossa roolissa siinä paljonko yhteiskunnan kustannukset nousevat.

Kyetäänkö ennaltaehkäisevä toiminta resurssimaan monituottajamallissa kannustavaksi ja tehokkaaksi, jotta raskaammilta hoidoilta säästyttäisiin.

Valinnanvapausuudistuksessa siirtyy todennäköisesti iso määrä julkisen puolen työntekijöitä yksityisen puolen työntekijöiksi. Miten käy esim. kunnallisen eläkejärjestelmän sen jälkeen?

19. 9. Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapauslakiluonnoksen 3 luvussa säädettäisiin asiakkaan suoran valinnan sosiaali- ja terveystalvuluista. 9a. Turvaavatko maakunnan liikelaitoksen suoran valinnan palvelujen tuotantoa koskevat säännökset (mm. 16 §) palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden kaikissa olosuhteissa?

Vastaajien määrä: 1



20. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan tasapuolinen saatavuus riippuu markkinatilanteesta ja palvelutarjonnasta. Suoran valinnan palveluiden korvausperusteet vaikuttavat merkittävästi suoran valinnan palveluiden palveluverkkoon ja siten palveluiden yhdenvertaiseen saatavuuteen.

21. 9b. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty sote-keskuksen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1



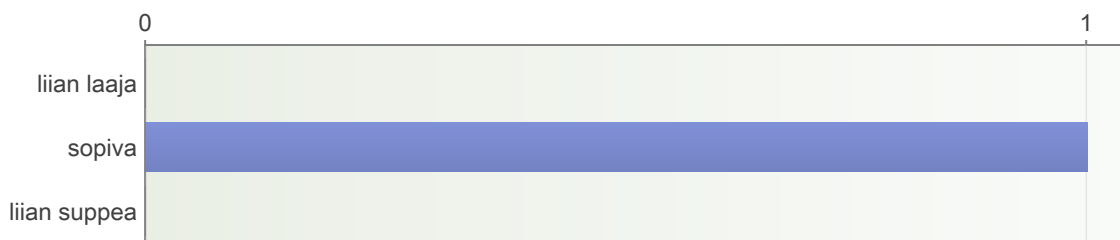
22. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- 18§ 2. momentin mukaiset eri erikoisalojen vastaanotot ja konsultaatiopalvelut (sisätaudit, lastentaudit, geriatría, silmätaudit) muodostavat haasteen päivystävälle sairaalolle, yhteispäivystyksille ja osaamisen riittävyyden turvaamiselle. V. 2022 sote-keskusten palveluvalikoiman laajentuessa yksityiset sote-keskukset kilpailevat julkisoikeudellisten liikelaitosten kanssa erikoislääkäreistä. Tarkoituksenmukaisempaa olisi velvoittaa julkista vallankäyttöä sisältävien sosiaalipalveluiden tapaan julkisoikeudelliset liikelaitokset jalkauttamaan eri erikoisalojen toimintaa sote-keskuksiin.

23. 9c. Onko lakiluonnoksen 18 §:ssä säädetty suunhoidon yksikköjen lakisääteinen palveluvalikoima sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1



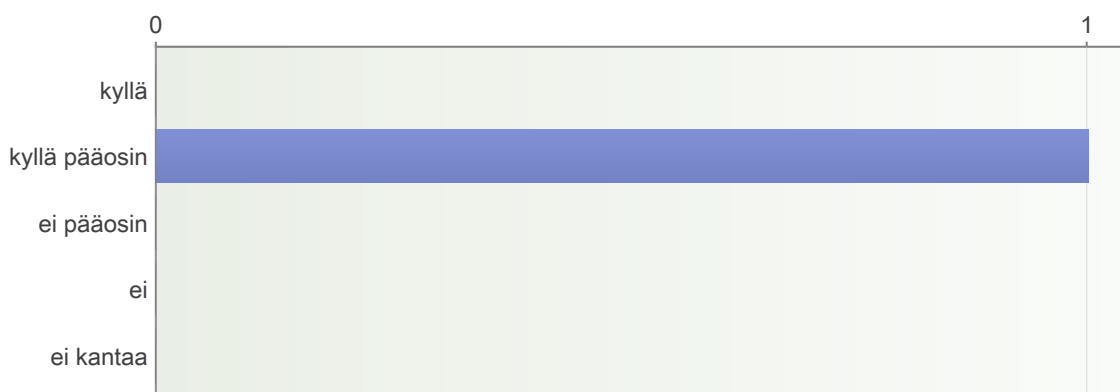
24. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan suun hoidon palveluvalikoimaa voidaan pitää sopivana. Hankaluuden muodostaa 18§ 5. momentti, jonka myötä alle 18-vuotiaat neuvola- tai koulu-/opiskelijaterveydenhuollon piirissä olevat rajataan suoran valinnan suun hoidon yksiköiden ulkopuolelle. Tämä johtaa julkisten perustason suun terveydenhuollon resurssien jakamiseen, joka ei ole kokonaisuuden kannalta tarkoituksenmukaista.

25. 9d. Onko lakiluonnoksen 18 § sote-keskuksen suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1



26. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin sote-keskuksissa tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

27. 9e. Onko lakiluonnoksen 18 § suunhoidon suoran valinnan palveluista riittävän selkeä siltä osin, mitkä palvelut kuuluvat suoran valinnan palvelujen piiriin ja mitkä kuuluvat maakunnan liikelaitoksen tuottamiin muihin kuin suoran valinnan palveluihin?

Vastaajien määrä: 1

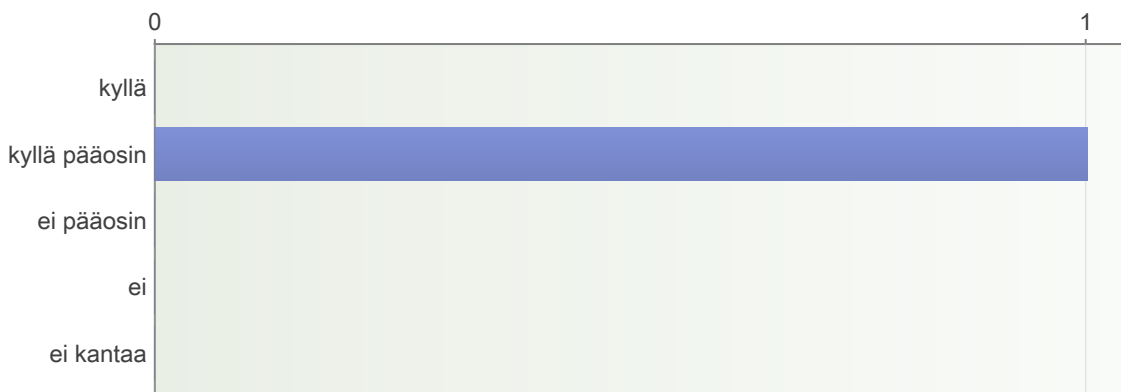


28. Jos ei, niin miten olisi tarkoituksenmukaista määritellä ne perusteet, joilla määritellään tarkemmin suunhoidon yksiköissä tuotettavat palvelut?

Ei vastauksia.

29. 9f. Ovatko säännökset (mm. 18 § ja 37 §) sosiaalihuollon osalta tarkoituksenmukaisia ja riittäviä?

Vastaajien määrä: 1



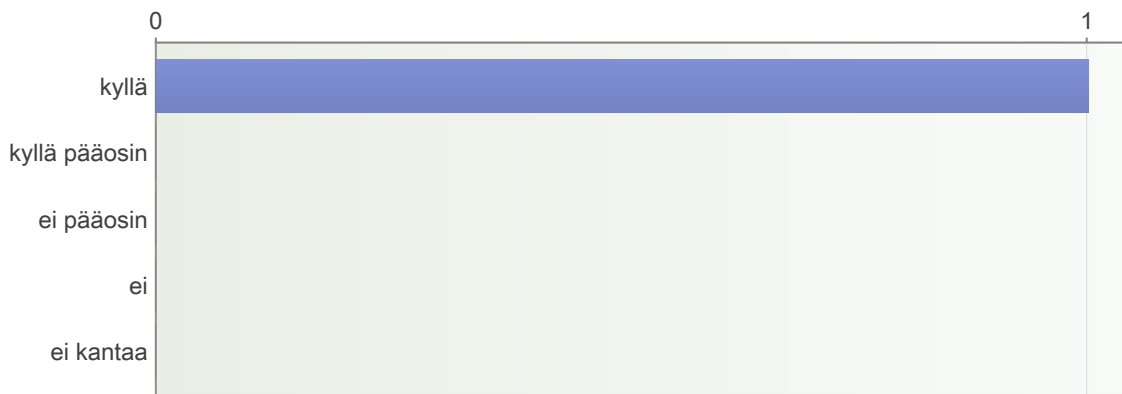
30. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 37§ mukainen sosiaalipalveluiden jalkauttaminen tuo julkista vallan käyttöä sisältävät sosiaalipalvelut suoran valinnan palveluiden yhteyteen parantaen sosiaali- ja terveydenhuollon integraatiota. Kyetääkö eri toimipisteet resurssimaan ammattiosaavilla henkilöillä?

31. 10. Lakiluonnoksen 4 luvussa säädettäisiin asiakkaan mahdollisuuksista valita maakunnan liikelaitos. 10a. Antaako lakiluonnoksen 21 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitos?

Vastaajien määrä: 1

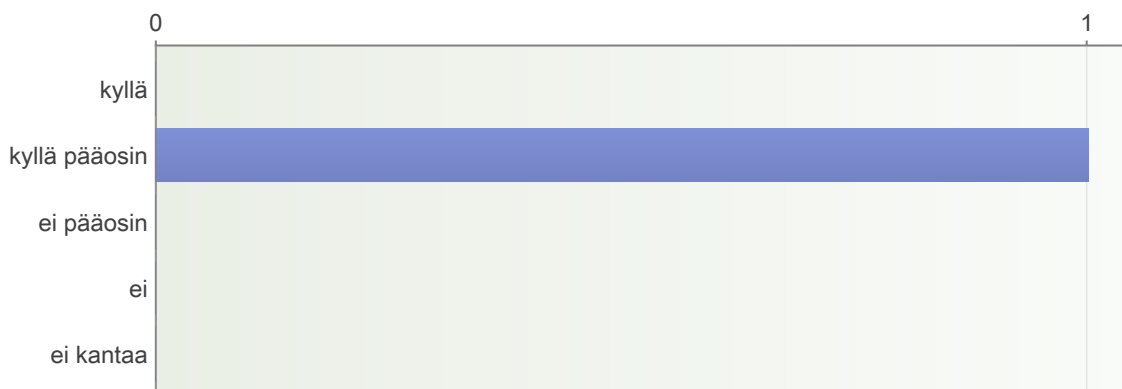


32. Vapaamuotoiset huomiot.

Ei vastauksia.

33. 10b. Entä antaako lakiluonnoksen 22 ja 23 § asiakkaalle tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet valita liikelaitoksen palveluyksikkö/yksiköt?

Vastaajien määrä: 1



34. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan koko ja liikelaitoksen palveluyksiköiden lukumäärä ja eri yksiköiden palveluvalikoima määrittelevät käytännössä asiakkaan mahdollisuuksia valita palveluita. Maakuntien koosta ja julkisoikeudellisten palveluiden tuotantotavasta riippuen eri maakunnissa ihmiset saattavat olla epätasa-arvoisessa asemassa valinnanmahdollisuuksien osalta.

Jos asiakas hakee palveluja esim. eri maakunnista, niin toimiiko integraatio ja ohjaus silloin?

35. 11. Lakiluonnoksen 5 luvussa säädettäisiin asiakassetelin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. 11a. Onko lakiluonnoksen 24 §:ssä säädetty asiakasseteli sisällöltään ja laajuudeltaan tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1



36. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 24§ 1. momentin 8. ja 10. kohta (polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet, kiireetön leikkaustoiminta, jota ei ole valtakunnallisesti tai alueellisesti keskitetty yliopistolliseen sairaalaan tai vastaavaan yksikköön) tulisi rajata asiakassetelin ulkopuolelle. Yli puolet leikkauksista tehdään tänä päivänä päiväkirurgiassa. 24.8.2017 annettujen nk. päivystys- ja työnjako-asetusten myötä sairaaloiden laatuvaatimukset sekä kirurgisten leikkausten lukumäärävaatimukset keskittävät jo toimenpiteitä pois osasta keskussairaaloita johtaen ongelmiin traumakirurgisen päivystysvalmiuden sekä päivystysasetuksen 18§ mukaisen synnytystoiminnan turvaamisessa. Kirurgisten toimenpiteiden siirtäminen asiakassetelin piiriin supistaisi päivystävien sairaaloiden leikkausvolyymeja johtaen entistä suurempiin ongelmiin. Erikoissairaanhoidon elektiivinen toiminta myös tukee päivystystoiminnan ylläpitoa (tietty osaamis pääoma ja resurssi tarvitaan päivystyksen ylläpitämiseksi ja ko. resurssille oltava tarkoituksenmukaista käyttöä) ja asiakasseteli heikentäisi toimintojen synergiahyötyjä johtaen päällekkäisiin kustannuksiin ja päivystystoiminnan kustannusten kasvuun.

Asiakassetelin ulottamisella erikoissairaanhoidon olisi vaikutuksia myös terveydenhuollon ammattihenkilöstön ja erityisesti lääkäreiden erikoistumiskoulutukseen. Maakunnan liikelaitos on myös valinnanvapauslaissa veloitettu tekemään palvelutarpeen arvioinnin, jonka perusteella asiakasseteli myönnetään. Tämä johtaa hoito- ja palveluketjun pirstoutumiseen, koska palvelutarpeen arviointi ja kirurgisen operaation kohdalla preoperatiivinen arviointi jää liikelaitokselle, samoin kuin mahdollinen postoperatiivinen leikkaushoitoa täydentävä hoito (esim. syöpäpotilaat) ja mahdollinen komplikaatioiden hoito.

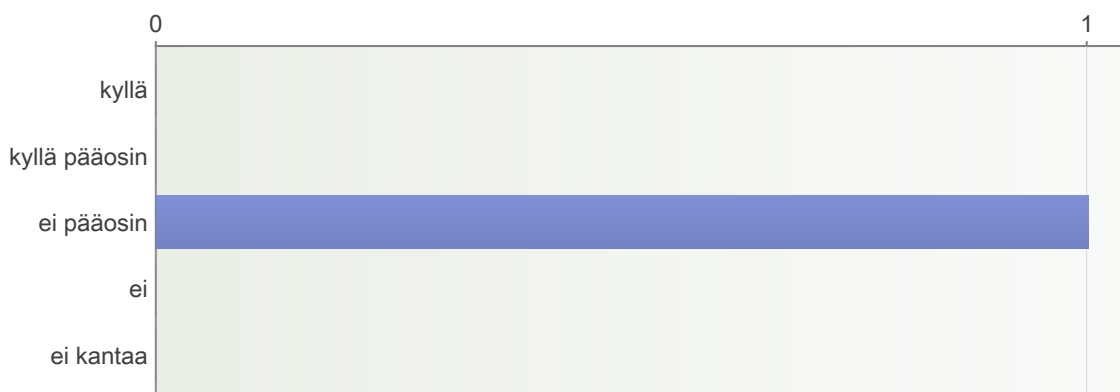
24§ 1. momentin kohdat 1.,2.,3.,4.,5. asiakassetelillä tuotettuina voivat kannustaa palvelutuottajaa kuntoutumisen sijasta ohjaamaan asiakasta raskaampien ja kalliimpien palveluiden piiriin (erityisesti jos

asiakassetelipalvelutuottajalla itsellään on raskaampien palveluiden palvelutuotantoa). Esimerkiksi asumisvalmennus sosiaalisen kuntoutuksen muotona asiakassetelillä annettuna voi johtaa asiakkaan ohjautumiseen asumispalveluiden piiriin itsenäisen asumisen sijaan.

Asiakassetelin käyttö vaatii asiantuntemusta ja osaamista. Vaarana on, että palveluntuottaja (asiakassetelituottaja tai henkilökohtaisen budjetin tuottaja) voi myydä asiakkaille enemmän palveluja, kuin palvelusetelin piiriin kuuluu.

37. 11b. Onko maakunnan liikelaitoksella 24 §:n 2 ja 3 momentissa säädettyjen rajausten perusteella edellytykset turvata riittävät palvelut kustannustehokkaalla tavalla?

Vastaajien määrä: 1



38. Vapamuotoiset huomiot.

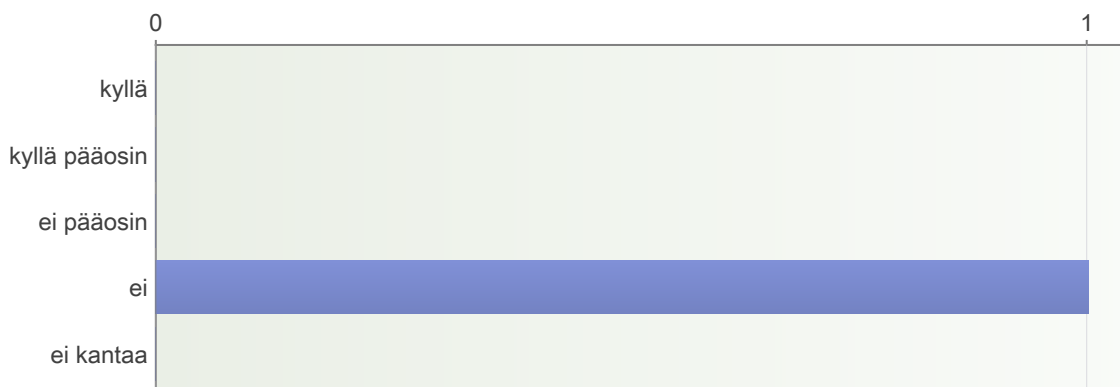
Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan oikeus rajata asiakassetelin käyttöönottoa asiakas- ja potilasturvallisuuden turvaamiseksi ja maakunnan liikelaitoksen toiminnan turvaamiseksi ovat tarkoituksenmukaisia. Lakiesityksen tekstiä tulee muuttaa niin, että rajaus voidaan tehdä silloin kun se on tarpeellista (ei välttämätöntä).

Erilaiset rajaukset maakuntien välillä asiakassetelin käyttöönotossa tulevat johtamaan eri maakuntien asukkaiden epätasa-arvoon palveluissa.

39. 11c. Onko lakiluonnoksen 24 §:n sääntely riittävä erikoissairaanhoidon valtakunnallisen ja alueellisen palvelujärjestelmän turvaamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1



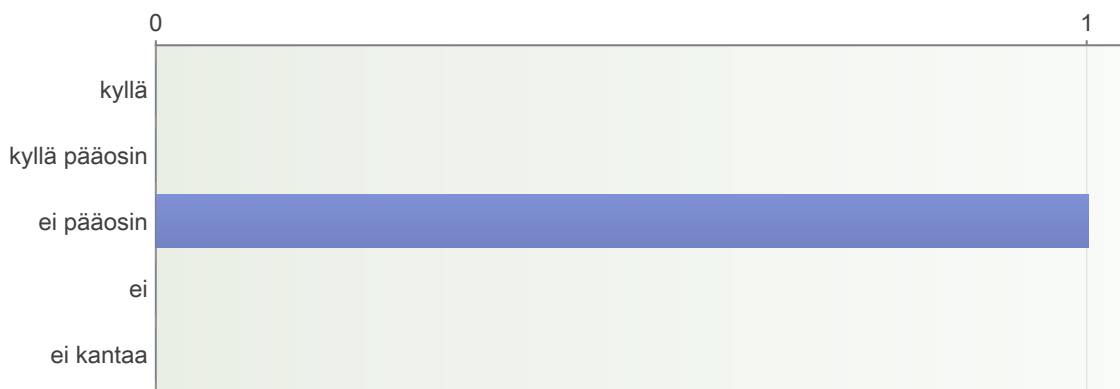
40. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Ks. vastaus 11a. Asiakassetelin käyttöönotto erikoissairaanhoidossa pienentää maakuntien julkisoikeudellisten liikelaitosten ja päivystävien sairaaloiden volyymeja johtaen ongelmiin osaamispääoman sekä päivystys- ja synnytysvalmiuden osalta. Esimerkiksi kirurgisissa leikkaustoiminnoissa asiakasseteli käyttöön otettaessa potentiaalisesti entistä useampi päivystävä sairaala jää alle nk. työnjako-asetuksen 7§ edellyttämien lukumäärien johtaen ongelmiin traumakirurgisen päivystysvalmiuden ja päivystysasetuksen 18§ mukaisen synnytysvalmiuden ylläpitämisessä.

41. 11d. Ovatko asiakasseteliä koskevat säännökset asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1



42. Vapaamuotoiset huomiot.

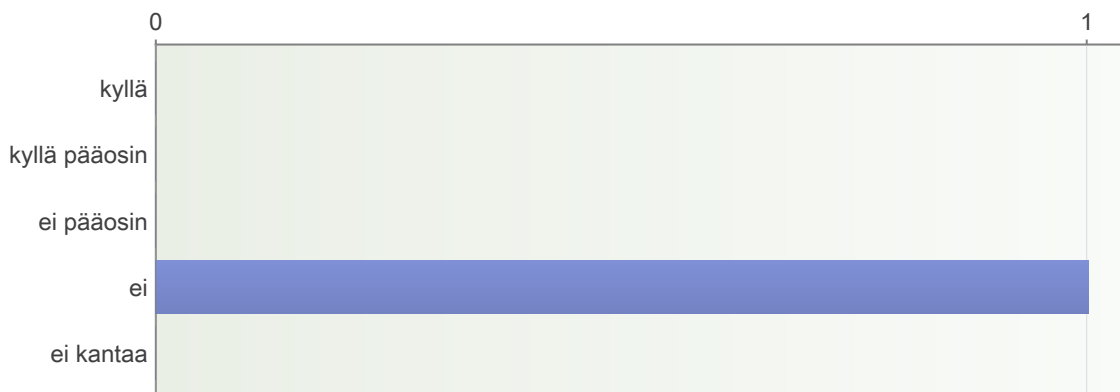
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 24§ 4. momentin mukaan tavoitteena on, että maakunta määrittelee asiakassetelillä tuotettaviksi palveluiksi riittävän määrän palveluja palvelujen saatavuuden, saavutettavuuden ja palvelukokonaisuuksien toimivuuden edistämiseksi sekä sen varmistamiseksi, että myös muissa kuin suoran valinnan palveluissa toteutuu asiakkaan mahdollisuus valita palveluntuottaja. Jossain tapauksissa asiakkaan valinnanvapauden turvaava riittävän laaja asiakassetelin käyttöönotto saattaa olla ristiriidassa 24§ 2. ja 3. momentin kanssa (asiakas- ja potilasturvallisuus, liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumisen turvaaminen).

Valinnanvapauslain 25§ 1. momentin mukaan maakunnan liikelaitos vastaa asiakassetelipalveluissa asiakkaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarpeen arvioinnista ja sosiaalihuoltoa koskevan hallintopäätöksen teosta siten, kuin niistä erikseen säädetään. Riippuen siitä, onko maakunnalla itsellään asiakassetelipalveluita tuottava yhtiö tai riippuen asiakassetelipalveluiden vaikutuksista julkisoikeudellisen liikelaitoksen toimintaedellytyksiin, voi tietyissä tilanteissa liikelaitoksen puolueettomuus ja objektiivisuus palvelutarpeen arvioinnissa ja asiakasetelin tarjoamisessa olla uhattuna. Tämä ei ole asiakkaan aseman ja oikeuksien näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

43. 11e. Turvaako asiakassetelijärjestelmä maakunnalle riittävät ohjaus- ja vaikutusmahdollisuudet järjestämisvastuun toteuttamisen näkökulmasta?

Vastaajien määrä: 1



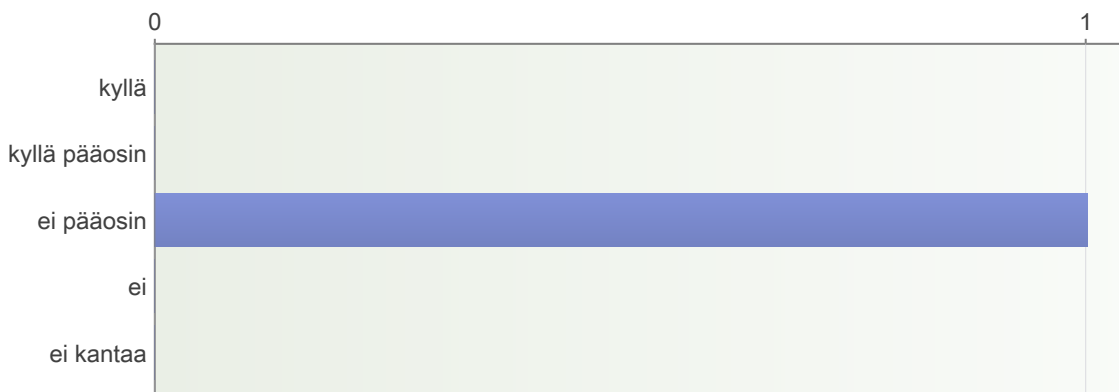
44. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitos on veloitettu ottamaan asiakasseteli 24§ 1. momentin mukaisissa palvelukokonaisuuksissa, ellei ko. pykälän 2. tai 3. momentti tule sovellettavaksi ja rajoita asiakassetelin käyttöönottoa. 4. momentin mukaan maakunta voi ottaa asiakassetelin käyttöön muissakin päättämissään maakunnan liikelaitoksen tuotantovastuulle kuuluvissa muissa kuin suoran valinnan palveluissa. Maakunnan ohjaus- ja vaikutusmahdollisuuksia rajoitetaan merkittävästi 24§ mukaisesti ja ko. pykälän tavoitteet (riittävän laaja asiakassetelin käyttöönotto asiakkaan valinnanvapauden turvaamiseksi) ja velvoitteet (asiakas- ja potilasturvallisuus, liikelaitoksen toimintakykyisyys) ovat keskenään ristiriidassa. Mikäli jokin maakunta rajaa asiakassetelin käyttöönottoa merkittävästi toisiin maakuntiin verrattuna, saattaa se johtaa valinnanvapauslain 21§ mukaisesti laajamittaisestikin liikelaitoksen vaihtoon vaikeuttaen oman maakunnan liikelaitoksen lakisääteisistä tehtävistä suoriutumista.

45. 12. Lakiluonnoksen 6 luvussa säädettäisiin henkilökohtaisen budjetin käytöstä asiakkaan valinnanvapauden lisäämisessä. Mahdollistavatko säännökset asiakkaalle riittävät mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palvelujen toteutukseen?

Vastaajien määrä: 1



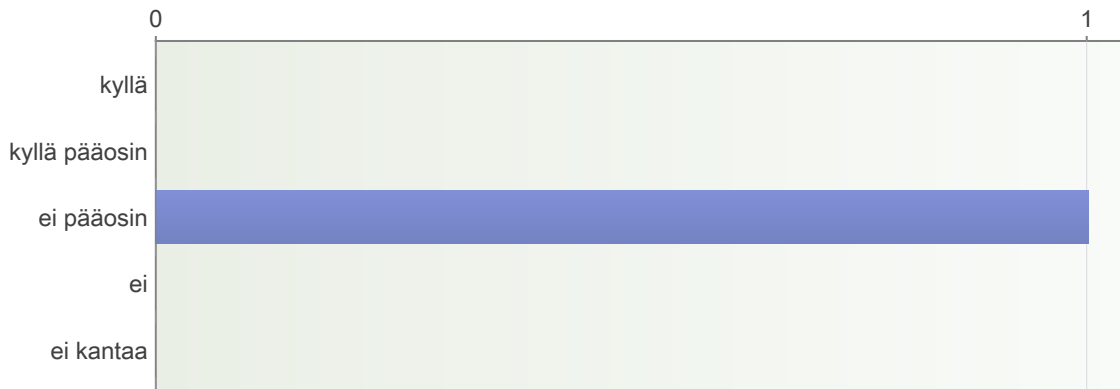
46. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Henkilökohtaisen budjetin soveltamisala on määritelty valinnanvapauslain 27§:ssä. 30§ määritelty maakunnan liikelaitoksen neuvonta- ja ohjausvastuu ja asiakkaan palvelutarpeen arviointi sekä asiakassuunnitelman laatiminen. Henkilökohtaista budjettia voi käyttää tilanteissa, joissa potilaalla/asiakkaalla on jatkuvaa ja laaja-alaista avun tai tuen taikka hoidon ja huolenpidon tarvetta ja niiden potilaiden/asiakkaiden kohdalla jotka pystyvät joko itse tai tuettuna suunnittelemaan ja hankkimaan omat palvelunsa. Henkilökohtainen budjetti on monimutkainen kokonaisuus liikelaitoksen tuottaman vastaavan palvelun vaihtoehtona. Neuvonta- ja ohjausvastuun käytännön toteutus yhdistettynä asiakkaan omaan kyvykkyyteen päätöksenteossa ratkaisee käytännössä asiakkaan mahdollisuudet vaikuttaa tarvitsemiensa palveluiden toteutukseen. Käytännössä on riski, että riittävät mahdollisuudet eivät kaikissa tilanteissa toteudu ja liikelaitoksella henkilökohtaisen budjetin myöntäjänä ja asiakassuunnitelman tekijänä saattaa olla intressiristiriita suhteessa henkilökohtaiseen budjettiin ja omaan palvelutuotantoon.

47. 13. Lakiluonnoksen 7 luvussa säädettäisiin asiakkaan neuvonnasta ja ohjauksesta sekä palvelutarpeen arvioinnista. Lisäksi lakiluonnoksen 5 §:ssä säädettäisiin asiakkaalle tehtävästä yhdestä asiakassuunnitelmasta. Turvaavatko säännökset riittävän hyvin asiakkaan oikeudet sekä palvelujen toteuttamisen asiakkaan tarpeita vastaavasti?

Vastaajien määrä: 1



48. Vapaamuotoiset huomiot.

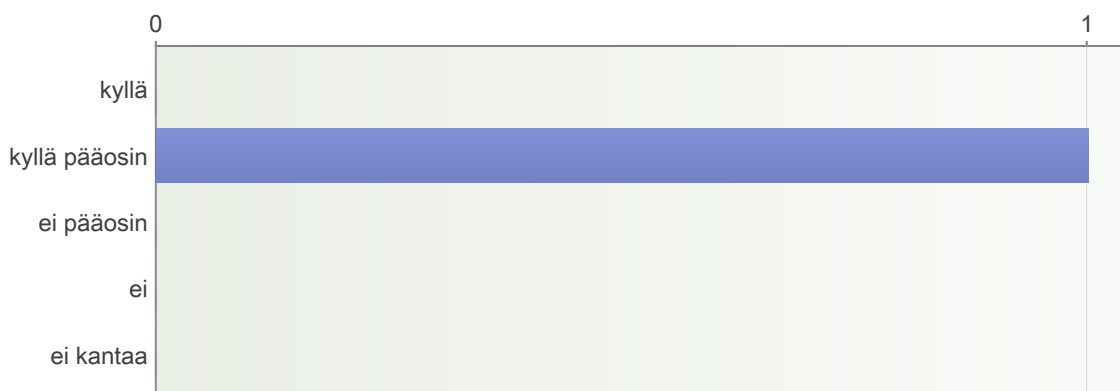
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 32§ 1. momentin mukaan maakunnan on huolehdittava, että asiakkaat saavat tässä laissa tarkoitettuja palveluja, valinnanvapautta ja valinnanvapauden käyttämistä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä tukea valinnanvapauden käyttämiseen. Käytännössä tällä huolehtimisvelvoitteella tarkoitetaan maakuntaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuullisena toimijana. Sote-järjestäjän valvontavelvollisuuden käytännön toteuttaminen julkisoikeudellisen liikelaitoksen ja suoran valinnan palvelutuottajien toteuttaman palveluohjauksen riittävästä toteutumisesta voi olla haastavaa. Lisäksi lain 7. luvussa ei määritellä asiakassetelipalvelutuottajien ja henkilökohtaisella budjetilla palveluita tuottavien tahojen vastuuta asiakassuunnitelman tekemisessä lainkaan.

Mikäli asiakas tarvitsee suoran valinnan palveluiden lisäksi myös liikelaitoksen palveluita, jakautuu vastuu asiakassuunnitelman tekemisestä ja palvelujen yhteensovittamisesta useammalle taholle liikelaitoksen ollessa päävastuussa. Käytännössä aidosti monituottajamallin eri osapuolet osallistava ja asiakaslähtöiseen palvelutarpeen arviointiin velvoittava asiakassuunnitelman laadinta voi olla vaikea toteuttaa. Monituottajamalliin soveltuvan asiakassuunnitelman laadintaan tarvitaan myös toimivia sähköisiä työkaluja, joita ei ole tällä hetkellä olemassa.

49. 14. Lakiluonnoksen 8 luvussa säädettäisiin palveluntuottajien hyväksymis- ja sopimusmenettelyistä. 14a. Ovatko säännökset hyväksymismenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1



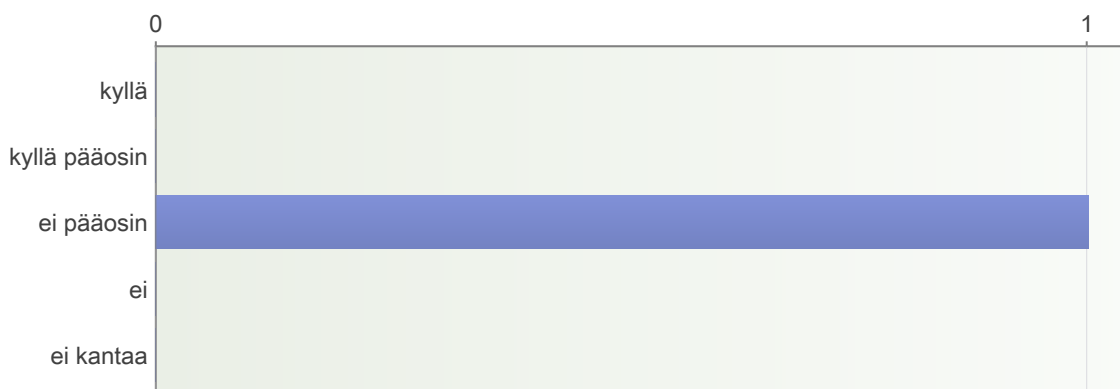
50. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 42§ 1. momentin mukainen maakunnan oikeus asettaa palveluntuottajille palvelujen laatua, voimavaroja ja saatavuutta sekä palveluketjuja ja palvelujen yhteensovittamista koskevia sekä muita palvelujen tuottamiseen liittyviä ehtoja on tarkoituksenmukainen.

51. 14b. Varmistaako hallintopäätöstä ja ehtojen asettamista koskeva sääntely (42 §) riittävät mahdollisuudet maakunnan järjestämisvastuun toteuttamiseen.

Vastaajien määrä: 1



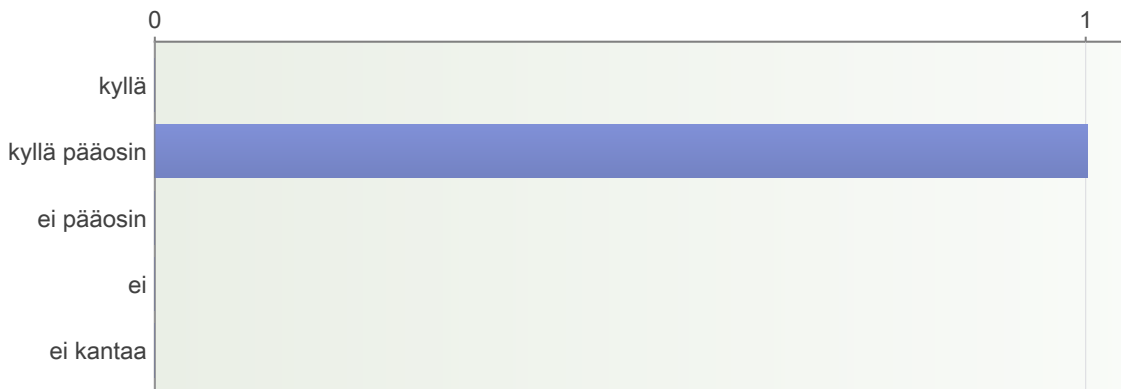
52. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaatii järjestäjältä resursseja ja osaamista. Maakunnalla on raskas vastuu. Mitkä ovat todellisuudessa maakunnan sanktiomahdollisuudet, jos palveluntuottaja ei toimi maakunnan edellytysten mukaan.

53. 14c. Ovatko säännökset sopimusmenettelyistä lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1



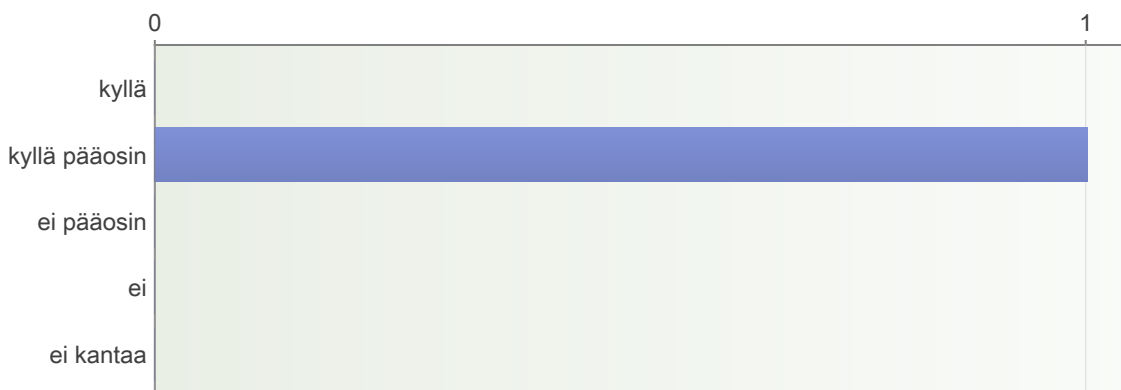
54. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunta tekee hallintopäätöksen ehdoista palveluntuottajille ja sopimukset palvelujen tuottamisesta. Laissa pitää täsmentää hallintopäätöksen ja sopimuksen merkitystä ristiriitatilanteissa.

55. 15. Lakiluonnoksen 9 luvussa säädettäisiin palvelujen tuottamisesta ja palveluntuottajien velvoitteista. Ovatko säännökset lakiluonnoksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1



56. Vapaamuotoiset huomiot.

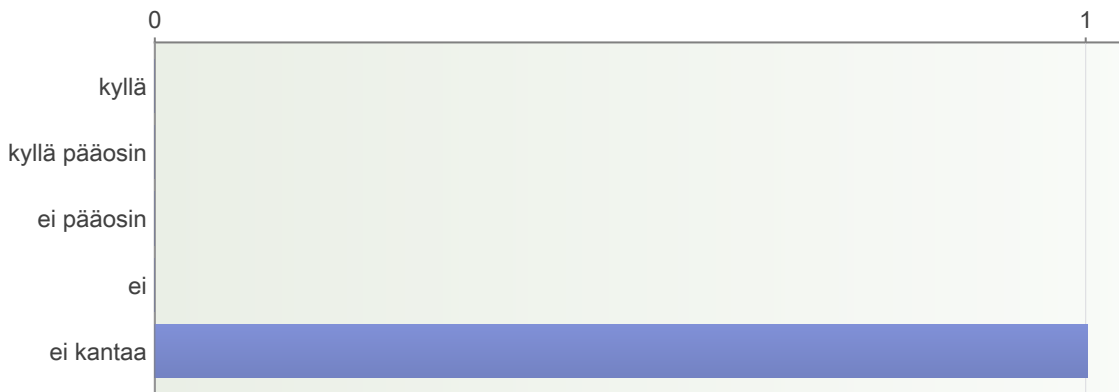
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 54§ 1. momentin mukaan suoran valinnan palveluntuottaja voi itse määrittellä, jollei maakunnan asettamista 42 §:n mukaisista ehdoista muuta johdu, millä alueella se tuottaa palveluyksikkönsä ulkopuolelle annettavia palveluja, jos niitä sisältyy suoran valinnan palveluihin. Em. säännöksen täytyy kilpailuneutraliteetin nimissä koskea sekä yksityisiä että maakunnan omia suoran valinnan palveluntuottajia. Valinnanvapauslain 55§ 1. momentin mukaan asiakassetelillä tai henkilökohtaisella budjetilla palveluita tuottava palveluntuottaja voi itse määrittellä, millä alueella se tuottaa toimipisteensä ulkopuolelle annettavia palveluja. Vastaavasti vaihtoehtoisesti vastaavia palveluita tuottava julkisoikeudellinen liikelaitos ei voi tehdä samankaltaisia rajoituksia.

57. 16. Lakiluonnoksen 10 luvussa säädettäisiin palveluntuottajalle suoritettavista korvauksista.

16a. Ottavatko sote-keskuksen kiinteän maksun osuus ja sen määräytymistä koskevat tekijät riittävästi huomioon asiakkaiden erilaiset palvelutarpeet ja niiden aiheuttamat kustannukset?

Vastaajien määrä: 1



58. Vapaamuotoiset huomiot.

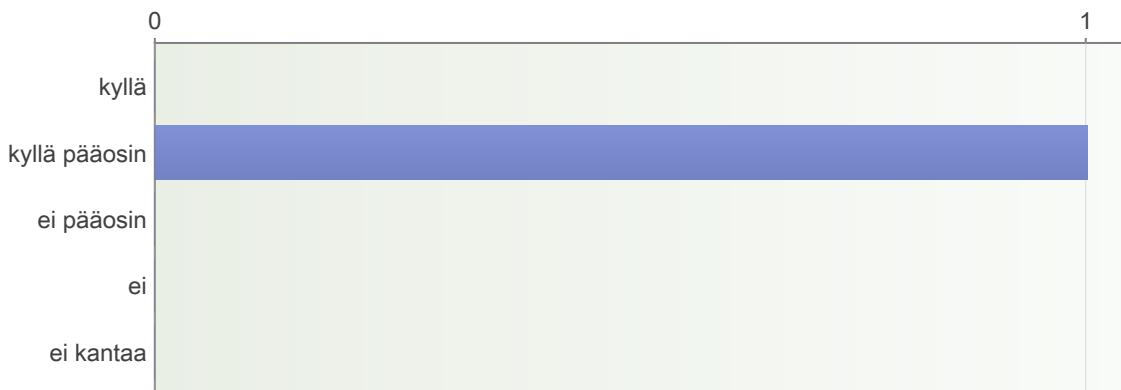
Vastaajien määrä: 1

- Sote-keskuksen kiinteän maksun osuutta (vähintään 2/3) määrittävät tarvetekijät on kuvattu lain 65§ 3. momentissa (asiakkaiden ikä, sukupuoli, sairastavuus, työssäkäynti ja muut sosio-ekonomiset tekijät). 4. momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 2 momentissa tarkoitetuista kiinteän korvauksen määristä sekä 3 momentissa tarkoitetuista kansallisista tarvetekijöistä sekä painokertoimista. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos valmistelee tarvetekijöille painokertoimet.

Kysymykseen on vaikea vastata, koska ei ole tietoa siitä, kuinka paljon kiinteän maksun linjaus poikkeaa esim. maakunnan sairastavuuden perusteella saamasta rahasta. Mikä on esim. työssäkäynnin ja muiden sosio-ekonomisten tekijöiden paino? Onko mahdollista, että kiinteä maksu tulevat poikkeamaan maakunnissa paljonkin?

59. 16b. Ovatko säännökset muista korvauksista uudistuksen tavoitteiden kannalta tarkoituksenmukaisia?

Vastaajien määrä: 1



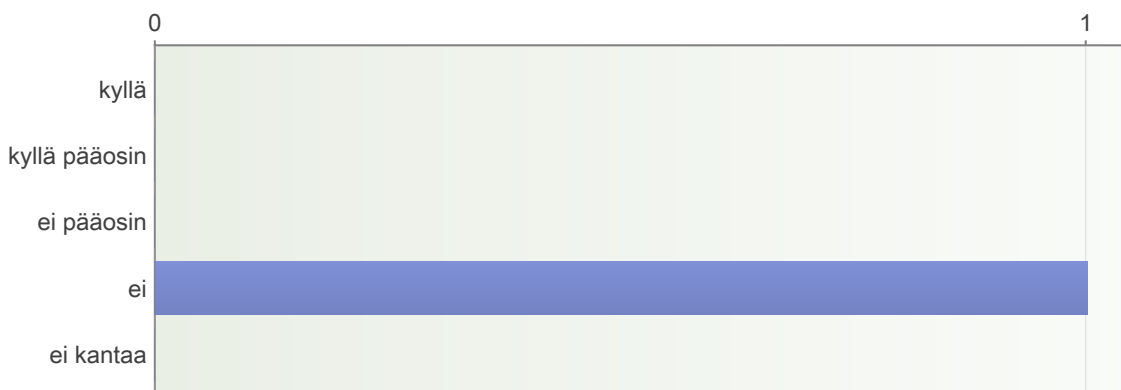
60. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 69§ maakunnalle annetaan mahdollisuus määritellä suoran valinnan palvelutuottajille kannustinperusteisia korvauksia. 69§ 1. momentin mukaan kannustinperusteisten korvausten tulee määräytyä palvelujen laatua, kustannustehokkuutta ja vaikuttavuutta kuvaavien tekijöiden tai maakunnan asettamien muiden tavoitteiden perusteella. Em. kriteereihin ja sovellettaviin mittareihin tarvitaan kansallisia määrittelyitä, joihin 69§ 4. momentissa viitataan (asetuksenanto-valtuus).
Valinnanvapauslain 70§ mukainen mahdollisuus määritellä suoran valinnan palvelutuottajille muita korvauksia alueen erityispiirteiden pohjalta (asukastiheys, syrjäisyys, kielelliset olosuhteet) on tarkoituksenmukainen riittävän palveluiden saatavuuden turvaamiseksi.

61. 16c. Turvaavatko säännökset maakunnan liikelaitoksen sote-keskukselle ja yksityisen tuottajan sote-keskukselle yhdenvertaiset toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1



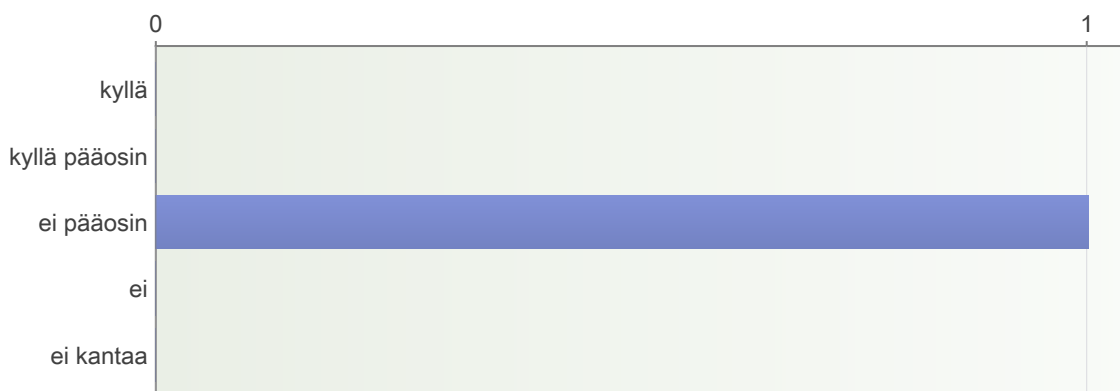
62. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Maakunnan liikelaitoksen sote-keskuksella ja yksityisellä sotekeskuksella ei ole yhdenvertaisia toimintaedellytyksiä, koska maakunta on järjestäjänä aina lopullisessa vastuussa asukkaidensa palveluista.

63. 17. Lakiluonnoksen 12 luvussa säädettäisiin lain voimaantulosta. 17a. Turvaavatko 85 §:n mukaiset asiakasseteliä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1



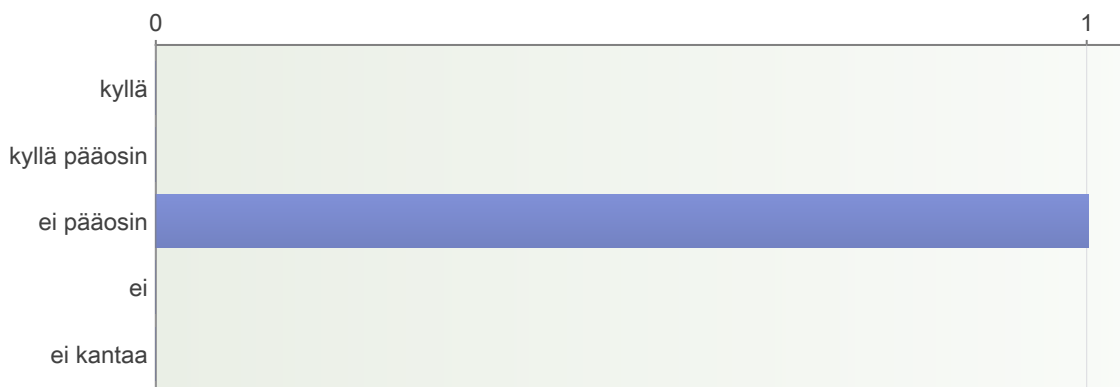
64. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 85§ mukaan lain 24§ mukaisista asiakassetelin piiriin tulevista palveluista tulee sovellettavaksi heti palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtyessä maakunnille vuoden 2020 alusta mm. sosiaalihuoltolain mukainen kotihoito ja kotipalvelu, asumispalvelut ja terveydenhuoltolain mukainen kotisairaanhoito sekä polikliinisesti toteutettavat kirurgiset toimenpiteet. Nykytilanteessa monissa maakunnissa on lukuisia julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatioita, jotka on organisoitava osaksi maakunnan palvelutuotantoa maakuntalainsäädännön mukaisesti (1 julkisoikeudellisia sote-palveluita tuottava liikelaitos, suoran valinnan palveluiden organisointi 16§ 2. momentin mukaisesti, mahdollinen maakunnan asiakassetelillä ja henkilökohtaisella budjetilla tuottamien palveluiden yhtiöittäminen). Asiakassetelin käyttöönotto laajasti samanaikaisesti maakuntauudistuksen yhteydessä julkista palvelutuotantoa uudelleen organisoitaessa vaikeuttaa suuren muutoksen viemistä eteenpäin hallitusti ja mm. maakunnan oman liikelaitoksen/laitosten/yhtiöiden markkinaosuuden arvioiminen tulee olemaan haastavaa. Maakunta- ja sote-uudistuksen hallitun edistämisen ja kansalaisten peruspalveluiden mahdollisimman häiriöttömän saannin turvaamiseksi valinnanvapauden elementtien käyttöönottoa pitäisi edelleen esitettyä enemmän porrastaa.

65. 17b. Turvaavatko 86 ja 88 §:n mukaiset sote-keskusta koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1



66. Vapaamuotoiset huomiot.

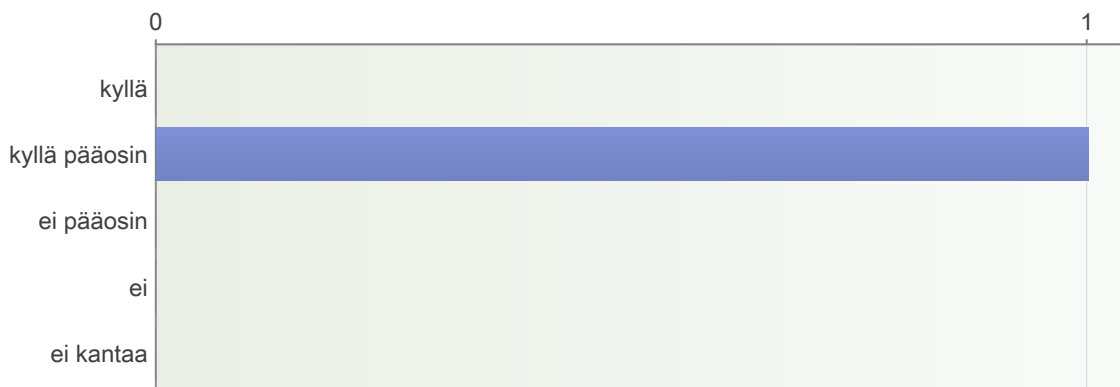
Vastaajien määrä: 1

- Valinnanvapauslain 18§ 2. momentin mukaiset palvelut tulisi pitää julkisoikeudellisen liikelaitoksen tuottamisvastuulla, mutta em. palvelut pitäisi velvoittaa jalkautettavaksi sote-keskuksiin liikelaitoksen tuottamien sosiaalipalveluiden tapaan. Tämä turvaisi erikoissairaanhoidon riittävän osaamispääoman säilymisen liikelaitoksissa ja päivystävissä sairaaloissa integraatiotavoitteesta tinkimättä. Lain 88§ 3. momentin mukaan jos maakunnan asukas ei ole tehnyt palveluistaan vastaavan sosiaali- ja terveyskeskuksen valintaa vuoden 2022 loppuun mennessä, maakunnan on osoitettava asukkaalle sosiaali- ja terveyskeskus, joka on maakunnan alueella parhaiten asukkaan saavutettavissa. Kyseinen lain kohta ja parhaiten saavutettavissa oleva sote-keskus on vaikeasti tulkittavissa yksiselitteisesti. Kyseinen lain kohta lisää maakunnan järjestäjätaholle työmäärää merkittävästi ja aiheuttaa potentiaalisesti tulkintaerimielisyyksiä.

Tietojärjestelmien toimivuus ja hallittu käyttöönotto tuo omat isot haasteensa.

67. 17c. Turvaavatko 87 ja 89 §:n mukaiset suunhoidon yksiköitä koskevat siirtymäsäännökset palvelujen saatavuuden siirtymävaiheessa?

Vastaajien määrä: 1



68. Vapaamuotoiset huomiot.

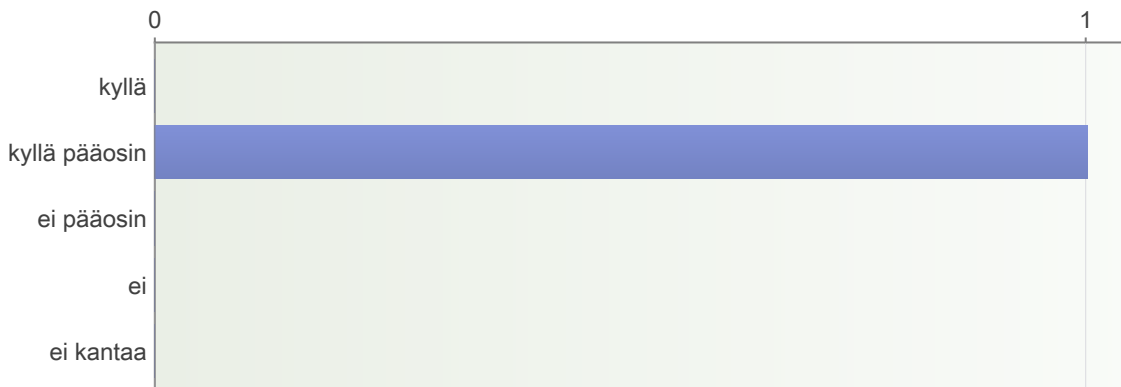
Vastaajien määrä: 1

- Suoran valinnan suun hoidon yksiköiden toiminnan aloittamisen ja ko. palveluita koskevan valinnanvapauden siirtäminen v. 2022 on tarkoituksenmukaista palveluiden järjestämis- ja tuottamisvastuun siirtämiseen liittyvän kokonaisuudistuksen hallittavuuden kannalta. Lain 89§ 1. momentin mukaan jos maakunnan asukas ei ole valinnut suunhoidon yksikköä ennen 1 päivää tammikuuta 2024, maakunnan on osoitettava asukkaalle suunhoidon yksikkö, joka on maakunnan alueella parhaiten asukkaan saavutettavissa. Parhaiten saavutettavissa olevan toimintayksikön määrittely tulee olemaan haastavaa, vrt vastaus kysymys 17b.

Asiakasmaksujen taso tulee vaikuttamaan palvelujen käyttöön. Julkisen toiminnan maksut asiakasmaksut todennäköisesti nousevat ja yksityisen laskevat.

69. 17d. Turvaako esitys sosiaali- ja terveystalouden yksityisten tuottajien toimintaedellytykset?

Vastaajien määrä: 1



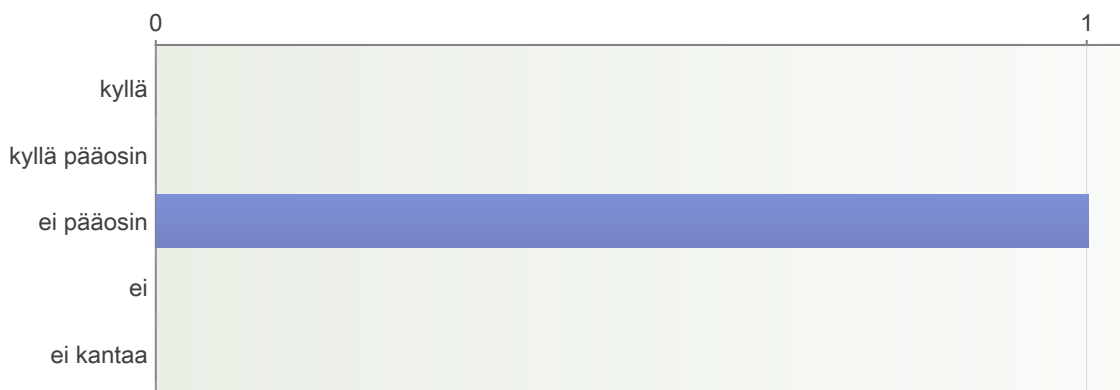
70. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Yksityisten sote-palvelutuottajien toimintaedellytykset ovat pitkälti kiinni maakunnan lain puitteissa määrittelemistä valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden korvauserusteista ja korvaustasosta.

71. 17e. Antaako esitys riittävät edellytykset pienten toimijoiden toimimiseen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajina?

Vastaajien määrä: 1



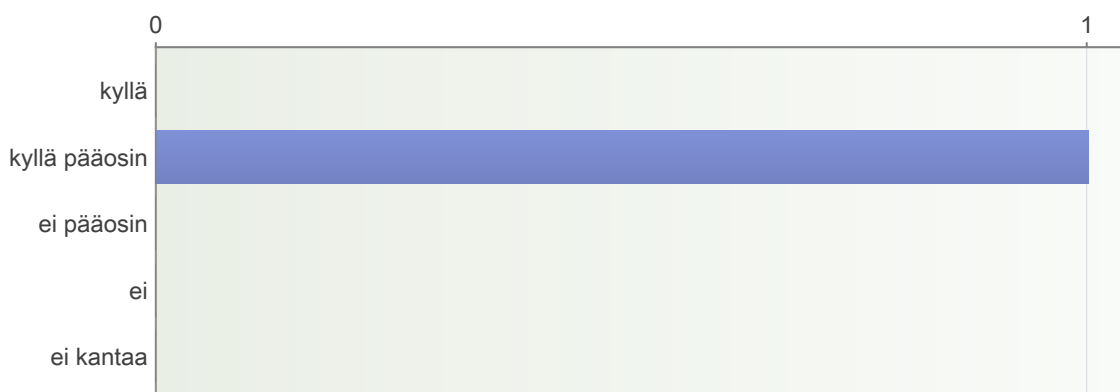
72. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Tietojärjestelmät ja monenlaiset raportointivelvoitteet vaativat resursseja. Suuret toimijat valtaavat markkinat.

73. 18. Onko uudistuksen vaikutukset arvioitu näkemyksenne mukaan oikein ja riittävästi?

Vastaajien määrä: 1



74. Vapaamuotoiset huomiot.

Vastaajien määrä: 1

- Vaikutusarviointi on kattava, mutta uudistuksen vaikutusta kuntatyöntekijöihin ei ole arvioitu. Esim. kunnallisen eläkejärjestelmän tulevaisuus.

75. 19. Miten arvioisitte uudistuksen vaikuttavan oman organisaationne tai jäsenorganisaatioidenne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus on kunnille suurin sitten vuoden 1865. Silloin kunnallishallinto annettiin ylhäältä päin ja kansalaiset ja kansalaispiirit vastustivat sitä. Uudistuksen vaikutusta kuntiin ei ole riittävästi arvioitu.

76. 20. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

- Lain 24§ 5. momentin mukaan asiakassetelin arvo on määriteltävä siten, että asiakkaalla on tosiasiallinen mahdollisuus valita sillä maakunnan hyväksymä palveluntuottaja. Asiakassetelin arvoa määriteltäessä on lisäksi otettava huomioon kustannukset, jotka aiheutuisivat maakunnan liike-laitokselle vastaavan palvelun tuottamisesta. Vastaavasti lain 30§ 3. momentin mukaan henkilökohtaisen budjetin suuruuden määrittämisessä on otettava huomioon eri palvelujen käyttö-tarve ja se, mitä palvelujen tuottaminen maakunnan liikelaitoksen tuottamana maksaisi.

Julkisen sektorin työehtosopimukseen perustuvat henkilökustannukset ovat yksityistä sektoria korkeammat nostavat liikelaitoksen oman tuotannon kustannuksia ja siten asiakassetelin ja henkilökohtaisen budjetin arvoa luoden yksityisille toimijoille em. valinnanvapauden elementtien osalta suotuisat kilpailuolosuhteet.

Asiakassetelipalveluntuottajalla ja henk.koht. budjetin palveluntuottajalla on ilmeisesti mahdollisuus kieltäytyä asiakkaaksi pyrkivän hoidosta, jolloin vaikeammat hoidettavat jäävät maakunnan hoidettavaksi ja vaikeuttavat hinnoittelun asettamista.

77. 21. Yksilöidyt muutosehdotukset lakiluonnokseen.

Vastaajien määrä: 1

- 24§ 1. momentin kohdat 8. ja 10. (polikliiniset ja elektiiviset leikkaukset) pitää poistaa asiakassetelin piiristä. Lain 18§ 2. momentin mukaiset palvelut pitäisi jättää liikelaitoksen tuotantovastuulle ja velvoittaa liikelaitokset sosiaalipalveluiden tapaan jalkauttamaan em. palvelut sote-keskuksiin integraation turvaamiseksi.